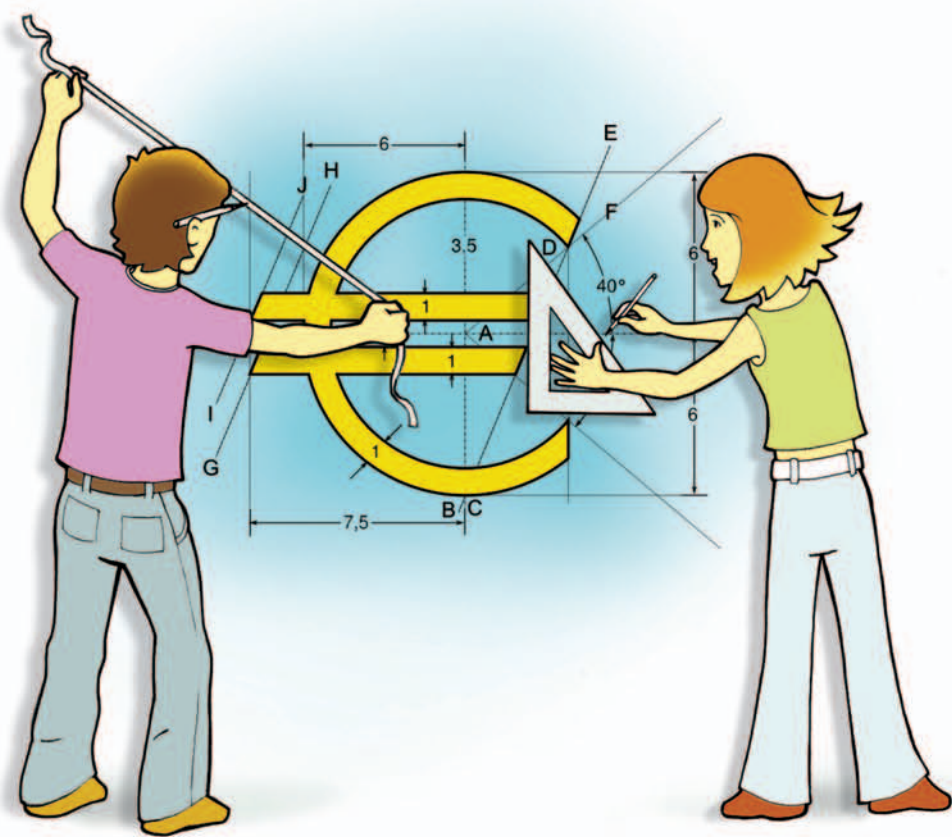

Ενότητα • 4η

Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΑ ΜΑΘΩ ΓΙΑ...

• ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ

Σ' αυτό το μάθημα θα μάθω

- Τους τομείς στους οποίους διακρίνεται η παραγωγή κάθε χώρας.
- Τους παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται η παραγωγή μιας χώρας.
- Τα κριτήρια (δείκτες) με τα οποία κατατάσσουμε μια χώρα σε σχέση με την ανάπτυξή της.
- Ορισμένα χαρακτηριστικά της οικονομικής δραστηριότητας των ευρωπαϊκών χωρών και της Ελλάδας.

Λέξεις-κλειδιά

- τομείς παραγωγής • πρωτογενής τομέας • δευτερογενής τομέας • τριτογενής τομέας • αναπτυγμένα κράτη • κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. • αναπτυσσόμενα κράτη • δείκτες ανάπτυξης.

Συnergάζομαι στην τάξη

1. Συnergαστείτε μεταξύ σας τα παιδιά κάθε θρανίου.
 - a. Διαβάστε το κείμενο και απαντήστε στην ερώτηση που ακολουθεί:

«Η παραγωγική διαδικασία σε κάθε χώρα αποτελείται από τρεις τομείς παραγωγής, τον πρωτογενή, τον δευτερογενή και τον τριτογενή: ο πρωτογενής περιλαμβάνει την παραλαβή αγαθών απευθείας από τη φύση (σιτηρά, φρούτα, λαχανικά κτλ.), ο δευτερογενής περιλαμβάνει την παραγωγή αγαθών τα οποία έχουν προέλθει από την επεξεργασία ακατέργαστων ή μέτρια επεξεργασμένων υλικών (αλεύρι-ψωμί, τοματοπολτός, αλλαντικά κτλ.) και ο τριτογενής τομέας αφορά δραστηριότητες που παρέχουν εξυπηρέτηση, χωρίς να παράγεται κάποιο υλικό προϊόν, ενώ εκφράζει και την κρατική πρωτοβουλία για παροχή υπηρεσιών στο κοινωνικό σύνολο (εκπαίδευση, επικοινωνίες, φροντίδα υγείας κτλ.)...»

Προσαρμογή από το έργο: Παγκόσμιος Γεωγραφικός Άτλας, εκδ. Δομή

Πόσοι και ποιοι είναι οι τομείς παραγωγής σε κάθε χώρα;

- β. Τοποθετήστε στον πίνακα τα παρακάτω επαγγέλματα, ανάλογα με τον τομέα παραγωγής στον οποίο πιστεύετε ότι ανήκουν και σύμφωνα με τις υποδείξεις: φαρμακοποιός, οδηγός φορτηγού, εικονογράφος, δάσκαλος, αστυνομικός, δικηγόρος, ψαράς, βοσκός, εργάτης αυτοκινητοβιομηχανίας, σερβιτόρος, ξενοδόχος, αλλαντοποιός.

Τομέας παραγωγής	Επάγγελμα
Πρωτογενής	Βοσκός,
Δευτερογενής	Αλλαντοποιός,
Τριτογενής	Οδηγός φορτηγού,

- γ. Παρατηρήστε τον πίνακα 37.1, όπου καταγράφονται το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. της Ελλάδας, δύο ευρωπαϊκών χωρών και δύο ακόμη χωρών του πλανήτη μας από άλλες ηπείρους, καθώς και το ποσοστό απασχόλησης των εργαζομένων τους στους τρεις τομείς της παραγωγής κατά το 2006.

Χώρα	Ήπειρος	Κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. (σε \$)	Ποσοστό % απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα	Ποσοστό % απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα	Ποσοστό % απασχόλησης στον τριτογενή τομέα
Ηνωμένο Βασίλειο	Ευρώπη	35.300	1	24	75
Γερμανία	Ευρώπη	34.400	2	32	66
Ελλάδα	Ευρώπη	30.500	12	23	65
Καμερούν	Αφρική	2.300	70	13	17
Μπανγκλαντές	Ασία	1.400	66	10	24

37.1 Κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. και κατανομή απασχόλησης στους τρεις τομείς της παραγωγής (στοιχεία 2006)

- Το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. είναι ένας μόνο από πολλούς δείκτες που μπορούν να μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε τον βαθμό ανάπτυξης μιας χώρας. Αν πλούσιες θεωρούνται οι χώρες με μεγάλο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., βρίσκετε κάποια σχέση μεταξύ του ποσοστού απασχόλησης των εργαζομένων στον πρωτογενή τομέα και του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π.;
 - Υπάρχει κάποια ανάλογη σχέση μεταξύ του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. των χωρών και του ποσοστού απασχόλησης των εργαζομένων στους άλλους δύο τομείς;
- δ. Αφού μελετήσετε τον πίνακα 25.3, σημειώστε την πλουσιότερη και τη φτωχότερη χώρα της Ευρώπης με κριτήριο το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π.
 - ε. Συγκρίνετε το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. της φτωχότερης ευρωπαϊκής χώρας με τα αντίστοιχα του Μπανγκλαντές και του Καμερούν. Τι συμπεραίνετε;
 - στ. Παρατηρήστε στον χάρτη 16.1 την Ελβετία και την Ελλάδα. Ποια από τις δύο χώρες περιμένετε να υπερέχει στον τουρισμό τον χειμώνα και ποια το καλοκαίρι; Υποστηρίξτε με επιχειρήματα τις απόψεις σας.

Κατόπιν παρατηρήστε στον ίδιο χάρτη το ανάγλυφο της Πολωνίας και της Αυστρίας. Σε ποια από τις δύο χώρες περιμένετε να απασχολούνται περισσότεροι εργαζόμενοι στη γεωργία και σε ποια στον χειμερινό τουρισμό; Αιτιολογήστε τις απόψεις σας.

2. Παρουσιάστε συνοπτικά στην τάξη τα συμπεράσματά σας.

Μελετώ στο σπίτι

Η παραγωγή κάθε χώρας διακρίνεται σε τρεις τομείς, στον **πρωτογενή**, στον **δευτερογενή** και στον **τριτογενή**.

Ο **πρωτογενής** τομέας αφορά την παραλαβή αγαθών απευθείας από τη φύση, όπως είναι για παράδειγμα τα φρούτα, το γάλα, τα ξύλα, το μέλι, τα ψάρια, το κρέας κ.ά. Στον πρωτογενή τομέα εντάσσονται η γεωργία, η κτηνοτροφία, η αλιεία και η δασοκομία. Τα ορυχεία κατατάσσονται είτε στον πρωτογενή είτε στον δευτερογενή τομέα.

Ο **δευτερογενής** τομέας αφορά την παραγωγή αγαθών τα οποία προέρχονται από τη μεταποίηση προϊόντων του πρωτογενούς τομέα, όπως για παράδειγμα το καθαρό μέταλλο που παίρνουμε από μέταλλευμα, το τυρί ή το γιαούρτι που φτιάχνουμε από το γάλα, τα παπούτσια που κατασκευάζουμε από το δέρμα ζώων κ.ά. Στον δευτερογενή τομέα εντάσσονται η βιοτεχνία, η βιομηχανία και οι κατασκευές.

Ο **τριτογενής** τομέας δε συνδέεται με την παραγωγή υλικών αγαθών ή προϊόντων, αλλά αφορά την εξυπηρέτηση αναγκών του ανθρώπου με την παροχή υπηρεσιών, όπως είναι για παράδειγμα η νοσοκομειακή φροντίδα, οι νομικές συμβουλές, η εκπαίδευση κ.ά. Σ' αυτόν τον τομέα εντάσσονται το εμπόριο, οι μεταφορές, οι επικοινωνίες, οι τραπεζικές συναλλαγές, ο τουρισμός, καθώς και η κρατική μέριμνα για την παραγωγή άυλων αγαθών ωφέλιμων στο κοινωνικό σύνολο, όπως είναι η υγεία, η διοίκηση, η εκπαίδευση, η ασφάλεια κ.ά.

Οι τρεις τομείς της παραγωγής είναι φυσικά αλληλένδετοι και αλληλοτροφοδοτούμενοι.

Οι χώρες που έχουν μικρό ποσοστό εργαζομένων στον πρωτογενή τομέα παραγωγής και σημαντικό ποσοστό εργαζομένων στον τριτογενή τομέα θεωρούνται αναπτυγμένες. Αντίθετα, μια χώρα με μεγάλο ποσοστό εργαζομένων στον πρωτογενή τομέα παραγωγής θεωρείται ότι βρίσκεται ακόμη σε διαδικασία ανάπτυξης και κατατάσσεται στις αναπτυσσόμενες.

Η ανάπτυξη μιας χώρας επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες. Ενδεικτικά αναφέρουμε το εύκρατο κλίμα, το πλούσιο υπέδαφος, τη γειτνίασή της με τη θάλασσα, την επιστημονική και τεχνολογική της ανάπτυξη, την επάρκεια του εργατικού δυναμικού της, τις εκτεταμένες πεδινές εκτάσεις κ.ά.

Η Ευρώπη είναι μια ήπειρος που συγκεντρώνει πολλούς από τους παραπάνω παράγοντες. Είναι επομένως αναμενόμενο το γεγονός ότι τα περισσότερα από τα 46 κράτη στα οποία σήμερα διαιρείται ανήκουν στα πιο αναπτυγμένα του πλανήτη.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στις αρχές του 20ού αιώνα η οικονομία της Ευρώπης κατείχε την πρώτη θέση στον κόσμο. Μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και την άνοδο της οικονομίας των Η.Π.Α. η ευρωπαϊκή οικονομία έχασε τα πρωτεία, σήμερα όμως επανέρχεται δυναμικά και ανταγωνιστικά τόσο χάρη στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και χάρη στις οικονομίες κρατών όπως η Ρωσία, που είναι σημαντική βιομηχανική δύναμη, με πλούσια κοιτάσματα φυσικού αερίου και πετρελαίου. Η Ε.Ε., έχοντας ως μέλη της τα 27 μόνο από τα 46 ευρωπαϊκά κράτη, αποτελεί πλέον τη δεύτερη αγροτική, τη δεύτερη βιομηχανική και την πρώτη εμπορική δύναμη στον κόσμο.

Γενικά, οι οικονομικές δραστηριότητες στην Ευρώπη προσδιορίζονται ως εξής:

- Ο πρωτογενής τομέας συμμετέχει με πολύ μικρό ποσοστό εργαζομένων στην παραγωγική διαδικασία, η εφαρμογή όμως σύγχρονων μεθόδων και η χρήση των μηχανημάτων προσφέρουν επάρκεια

37.2 Πρωτογενής τομέας παραγωγής: τρύγος στη Γαλλία

37.3 Δευτερογενής τομέας παραγωγής: εξέδρα άντλησης πετρελαίου στη Βόρεια Θάλασσα

37.4 Τριτογενής τομέας παραγωγής: εμπορικό κέντρο στην Αθήνα

γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων στις ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες πραγματοποιούν σημαντικές εξαγωγές σε άλλες ηπείρους. Ο ορυκτός πλούτος της Ευρώπης περιλαμβάνει σιδηρομεταλλεύματα, φυσικό αέριο, πετρέλαιο κ.ά.

- Ο δευτερογενής τομέας συμμετέχει με σημαντικό ποσοστό εργαζομένων στην παραγωγική διαδικασία και πολλές ευρωπαϊκές χώρες (Γερμανία, Ρωσία, Ιταλία κ.ά.) αποτελούν μεγάλες βιομηχανικές δυνάμεις. Εξάλλου, η πρώτη βιομηχανία στην ανθρώπινη ιστορία δημιουργήθηκε σε ευρωπαϊκό έδαφος πριν από 250 χρόνια, στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ωστόσο, το ποσοστό των απασχολούμενων στον δευτερογενή τομέα στην Ευρώπη σταδιακά συρρικνώνεται, τη στιγμή που νέες βιομηχανικές δυνάμεις σε άλλα σημεία του πλανήτη έχουν κάνει δυναμικά την εμφάνισή τους (Κίνα, Ινδία κ.ά.).
- Ο τριτογενής τομέας είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος στις χώρες της Ευρώπης. Τράπεζες, εμπόριο, τουρισμός, μεταφορές (π.χ. ναυτιλία), επικοινωνίες είναι μερικές μόνο υπηρεσίες που κυριαρχούν στην ευρωπαϊκή οικονομία. Χώρες όπως η Ισπανία, η Γαλλία, η Ελβετία κ.ά. δέχονται δεκάδες εκατομμύρια τουρίστες κάθε χρόνο, με τεράστια οικονομικά οφέλη. Σταδιακά ο τριτογενής τομέας στις ευρωπαϊκές χώρες διογκώνεται σε βάρος των δύο άλλων τομέων.

Η Ελλάδα αποτελεί στις μέρες μας μία από τις πιο αναπτυγμένες χώρες του κόσμου. Μέχρι πριν από λίγες δεκαετίες (1950-1960) ήταν μια φτωχή χώρα, στην οικονομία της οποίας κυριαρχούσε ο πρωτογενής τομέας. Οι βιομηχανικές μονάδες ήταν λιγοστές και διάσπαρτες, ενώ το εθνικό εισόδημα ενισχυόταν από τη ναυτιλία και τη μετανάστευση. Σήμερα, χάρη στη διαρκή αύξηση του τουρισμού αλλά και στην ισχυρή παρουσία της ναυτιλίας, παραδοσιακής δραστηριότητας των Ελλήνων, ο τριτογενής τομέας υπερτερεί σημαντικά σε σχέση με τους άλλους δύο, ενώ η συμμετοχή του πρωτογενούς τομέα στην οικονομία της χώρας μειώνεται συνεχώς, χωρίς όμως αυτό να επηρεάζει την επάρκεια των αγαθών. Παράλληλα, υπάρχει σημαντική ελληνική βιομηχανική παρουσία στους τομείς των τροφίμων, των χημικών, της ένδυσης κ.ά. Ο υδροκεφαλισμός της πρωτεύουσας από άποψη πληθυσμού είναι και οικονομικός υδροκεφαλισμός, αφού σχεδόν το 50% της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας της χώρας πραγματοποιείται στην περιφέρεια Αττικής.

Επεκτείνω τις γνώσεις μου

Οι δείκτες: το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. και ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Δ.Α.Α.)

Για την κατάταξη των διάφορων χωρών σε σχέση με το στάδιο ανάπτυξής τους χρησιμοποιούνται κριτήρια που ονομάζονται δείκτες. Η κατάταξη μιας χώρας μπορεί να βασίζεται σε έναν μόνο δείκτη, μπορεί όμως να βασίζεται και σε συνδυασμό δεικτών, ώστε η κατάταξη να είναι όσο το δυνατόν εγκυρότερη.

Μερικοί από τους δείκτες που χρησιμοποιούνται για την κατάταξη μιας χώρας είναι: το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., η ανισότητα στην πληρωμή ανδρών-γυναικών για την ίδια εργασία, το ποσοστό των αναλφαβήτων, το ποσοστό των ανθρώπων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας, ο αριθμός ευρεσιτεχνιών, η ημερήσια κατανάλωση θερμίδων ανά κάτοικο, το ποσοστό του εισοδήματος που καταναλώνεται για φαγητό, η παιδική θνησιμότητα κ.ά.

Το **κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (Α.Ε.Π.)** ή κατά κεφαλήν εισόδημα μιας χώρας είναι ένας οικονομικός δείκτης που προκύπτει, αν μετατρέψουμε σε χρήμα την αξία των αγαθών από όλες τις παραγωγικές δραστηριότητες της χώρας για ένα έτος και διαιρέσουμε το ποσό αυτό με τον αριθμό των κατοίκων της. Αποτελεί έναν μέσο όρο που δείχνει απλώς πόσα χρήματα θα έπαιρναν όλοι οι πολίτες της συγκεκριμένης χώρας, αν δεν υπήρχε καμιά διαφοροποίηση στη μοιρασιά. Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. μπορεί να πληροφορήσει μόνο στατιστικά για την οικονομική ευημερία μιας χώρας, ενώ τίποτα δεν αποκλείει ένα μεγάλο ποσοστό των κατοίκων μιας πολύ πλούσιας και αναπτυγμένης χώρας να είναι πολύ φτωχοί. Εκτός αυτού, δε δείχνει τη συμμετοχή των διάφορων παραγωγικών τομέων (πρωτογενούς κτλ.) στη διαμόρφωση του εθνικού πλούτου.

Ο συνδυασμός των δεικτών: κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., ποσοστό εγγράμματων ενηλίκων, προσδόκιμο όριο ζωής και μέσος όρος ετών εκπαίδευσης συγκροτεί τον **Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Δ.Α.Α.)**, ο οποίος στις μέρες μας χρησιμοποιείται από διεθνείς οργανισμούς και τον Ο.Η.Ε. Ο δείκτης αυτός είναι σημαντικότερος από άλλους, αφού δεν αντικατοπτρίζει μόνο την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας, αλλά λαμβάνει υπόψη του και κοινωνικά δεδομένα.

Αξιολογώ τι έμαθα

1. Κατάταξε τα παρακάτω επαγγέλματα στον τομέα παραγωγής στον οποίο πιστεύεις ότι ανήκουν: α) ξυλοκόπος, β) επιπλοποιός, γ) έμπορος επίπλων, δ) δικηγόρος, ε) υποδηματοποιός, στ) τσαγκάρης, ζ) βυρσοδέψης, η) διανομέας πίτσας, θ) κατασκευαστής ιστοσελίδων, ι) κατασκευαστής γεφυρών.
2. Με τη βοήθεια του πίνακα 37.1 ανέφερε ποιος τομέας παραγωγής υπερτερεί στην παραγωγική διαδικασία της χώρας μας και ονόμασε πέντε επαγγέλματα που κατά τη γνώμη σου εντάσσονται σ' αυτόν.

Σ' αυτό το μάθημα θα μάθω

- Τους παράγοντες που επηρεάζουν τη γεωργία και τη δασοκομία στην Ευρώπη.
- Τα χαρακτηριστικά της ευρωπαϊκής γεωργίας και δασοκομίας.
- Τη γεωγραφική κατανομή στην ήπειρό μας αυτών των παραγωγικών κλάδων του πρωτογενούς τομέα.
- Την Κοινή Αγροτική Πολιτική (Κ.Α.Π.) της Ε.Ε.

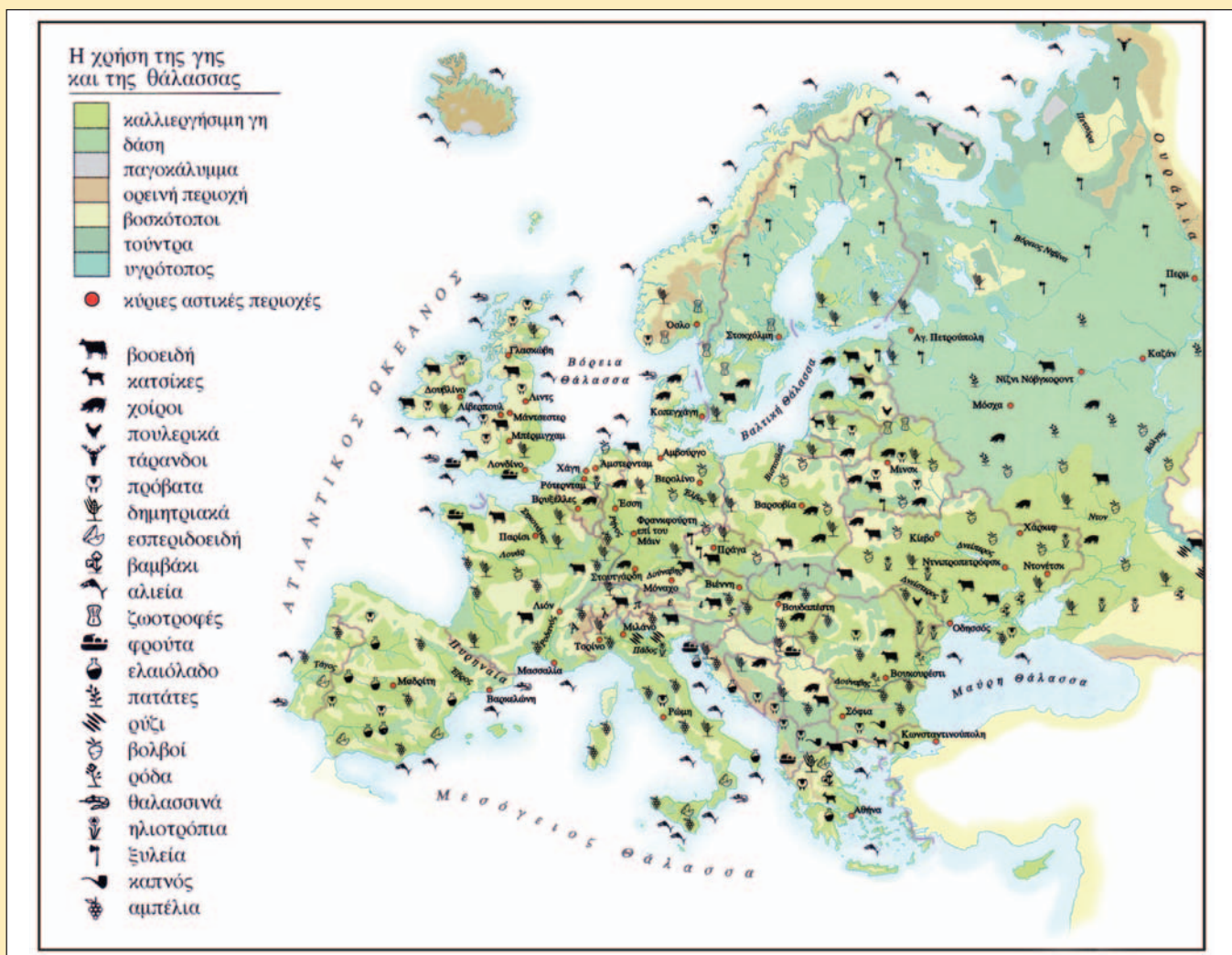

Λέξεις-κλειδιά

- εντατική γεωργία • εκτατική γεωργία • βιολογική γεωργία
- μονοκαλλιέργειες • μηχανοποίηση γεωργίας • θερμοκήπια
- λιπάσματα • φυτοφάρμακα • Κ.Α.Π. • ρύπανση • ευτροφισμός • ζώνες καλλιέργειας.

Συνεργάζομαι στην τάξη

38.1 Χάρτης αγροτικής παραγωγής της Ευρώπης

Εργαστείτε ανά ομάδες.

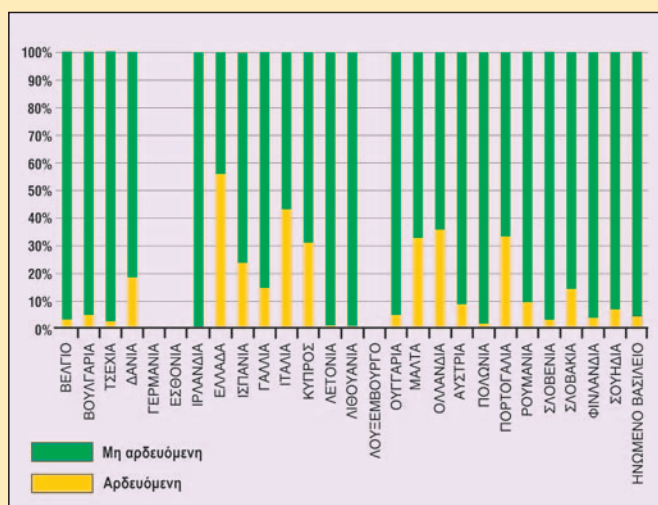
- Παρατηρήστε τον χάρτη 38.1. Οι περιοχές που δεν προσφέρονται για αγροτικές δραστηριότητες (είναι δηλαδή πολύ ορεινές, πολικές κτλ.) καταλαμβάνουν μικρό ή μεγάλο μέρος της έκτασης της ήπειρού μας;
 - Ποιες διαφορές εντοπίζετε στις καλλιεργητικές μεθόδους που παρουσιάζονται στις εικόνες 38.3 και 38.4; Ποια από τις δύο μεθόδους μπορεί να δώσει φτηνότερα αγροτικά προϊόντα; Αιτιολογήστε την άποψή σας.
 - Για να αναπτυχθεί η γεωργία, χρειάζεται εύφορο έδαφος, ευνοϊκό κλίμα κ.ά. Με τη βοήθεια των εικόνων 38.3 και 38.4 μπορείτε να αναφέρετε άλλους δύο παράγοντες, εκτός από το έδαφος και το κλίμα, που να επηρεάζουν την ανάπτυξη της γεωργίας σε έναν τόπο;
 - Είναι δυνατόν οι αποφάσεις που παίρνει η κυβέρνηση μιας χώρας να επηρεάζουν τη γεωργία; Απαντήστε μονολεκτικά με ένα «ναι» ή ένα «όχι».

ε. Διαβάστε το κείμενο και απαντήστε στην ερώτηση που ακολουθεί:

«Η Κ.Α.Π. είναι η ενοποιημένη αγροτική πολιτική των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι ένα σύνολο νόμων και κανονισμών σχετικών με τη γεωργία και τη διακίνηση αγροτικών προϊόντων (τιμές, επιλογή προϊόντων, χρήση εδάφους, απασχόληση κ.ά.), με στόχο τη διάθεση τροφίμων στους Ευρωπαίους καταναλωτές σε λογικές τιμές, αλλά και την ικανοποιητική αμοιβή των παραγωγών (αγροτών) και κατ' επέκταση την εξασφάλιση ικανοποιητικού βιοτικού επιπέδου για τους αγρότες...»

Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκής Ένωσης, <http://europa.eu>

Ποιες ανάγκες μπορεί να εξυπηρετεί η ύπαρξη Κοινής Αγροτικής Πολιτικής στις χώρες της Ε.Ε.;

38.2 Αρδευόμενες εκτάσεις στις χώρες της Ε.Ε.

2. α. Με τη βοήθεια του χάρτη 38.1 σημειώστε τρία γεωργικά προϊόντα (όπως ενδεικτικά οι βολβοί, δηλαδή τα ζαχαρότευτλα, κ.ά.) που παράγονται στις περισσότερες περιοχές της ηπείρου μας.
- β. Με τη βοήθεια του ίδιου χάρτη σημειώστε δύο χώρες με αναπτυγμένη υλοτομία. Σε ποιο τμήμα της Ευρώπης βρίσκονται;
- γ. Μελετήστε την εικόνα 38.2. Ποιες είναι οι έξι χώρες με τις περισσότερες αρδευόμενες εκτάσεις; Τι κοινό έχουν οι πιο πολλές από αυτές; Υπάρχει ωστόσο μία εξαίρεση. Ποια είναι και πώς εξηγείται;
3. Κάθε ομάδα να παρουσιάσει συνοπτικά στην τάξη τα συμπεράσματα της εργασίας της.

Μελετώ στο σπίτι

Γεωργία

Γεωργία ονομάζουμε το σύνολο των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την καλλιέργεια του εδάφους και την παραγωγή φυτικών προϊόντων. Αποτελεί παραγωγικό κλάδο του πρωτογενούς τομέα και η ανάπτυξή της εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Μερικοί από αυτούς είναι:

- Η καταλληλότητα του εδάφους για την καλλιέργεια του επιλεγόμενου φυτού.
- Η έκταση της καλλιεργούμενης περιοχής και η μορφολογία της.
- Το κλίμα (θερμοκρασία, βροχοπτώσεις).
- Η βιομηχανική υποδομή.
- Η επάρκεια των καυσίμων και το κόστος τους.

38.3 Όργωμα στη Γαλλία. Ζωγραφικός πίνακας του 1849

38.4 Ελλάδα: ράντισμα καλλιεργειών για την προστασία των φυτών από ασθένεια

- Η ανάπτυξη των δικτύων μεταφοράς προϊόντων.
- Η κατανομή και η συγκέντρωση του πληθυσμού.
- Οι προτιμήσεις των κατοίκων και οι αποφάσεις των κυβερνήσεων.

Στην Ευρώπη τόσο οι παράγοντες που συνδέονται με τη φύση (π.χ. κλίμα) όσο και αυτοί που συνδέονται με τον άνθρωπο (π.χ. επάρκεια γεωργικών μηχανημάτων) είναι ιδιαίτερα ευνοϊκοί για την ανάπτυξη της γεωργίας. Έτσι, λιγότερες (οι πολύ ορεινές ή οι πολικές) περιοχές δεν αξιοποιούνται στην ήπειρό μας για γεωργικές καλλιέργειες.

Το κλίμα και η μορφολογία του εδάφους είναι δύο πολύ σημαντικοί παράγοντες για τη γεωργία, αφού επηρεάζουν άμεσα το είδος των καλλιεργούμενων φυτών. Η Ευρώπη είναι, συγκριτικά, μικρή σε έκταση, η ύπαρξη όμως μεγάλης ποικιλίας κλιματικών τύπων και φυσιογραφικών περιοχών επιτρέπει την καλλιέργεια πολλών και διαφορετικών φυτών στο έδαφός της. Έτσι, υπάρχουν φυτά που μπορεί να τα συναντήσουμε να καλλιεργούνται, αλλού περισσότερο και αλλού λιγότερο, σε όλη την Ευρώπη (π.χ. τα δημητριακά, τα ζαχαρότευτλα, οι πατάτες), φυτά που καλλιεργούνται σε αρκετές περιοχές αλλά μόνο μέχρι ένα ορισμένο γεωγραφικό όριο (π.χ. το αμπέλι) και φυτά που ευδοκίμουν μόνο σε συγκεκριμένες περιοχές (π.χ. η ελιά, που καλλιεργείται στα παράλια της Μεσογείου, αφού χρειάζεται ζεστό κλίμα και έχει μικρές απαιτήσεις σε νερό, ή το ρύζι, που επίσης καλλιεργείται στη νότια Ευρώπη αλλά σε ζεστά πεδινά σημεία με πλούσια νερά).

	Σιτάρι	Καλαμπόκι	Κριθάρι	Ντομάτες	Εσπεριδοειδή	Πατάτες	Ηλιάνθος
1η	Γαλλία	Γαλλία	Γερμανία	Ιταλία	Ισπανία	Γερμανία	Ρουμανία
2η	Γερμανία	Ιταλία	Γαλλία	Ισπανία	Ιταλία	Πολωνία	Γαλλία
3η	Ην. Βασίλειο	Ρουμανία	Ην. Βασίλειο	Ελλάδα	Ελλάδα	Γαλλία	Ουγγαρία

Οι τρεις πρώτες χώρες της Ε.Ε. σε παραγωγή διάφορων γεωργικών προϊόντων για το 2006

Διακρίνουμε τις εξής περιοχές στην Ευρώπη με κριτήριο τη γεωργική τους παραγωγή:

- **Μεσογειακή Ζώνη καλλιέργειών.** Οι χώρες με το μεγαλύτερο ποσοστό αρδευόμενων καλλιέργειών βρίσκονται στη Μεσόγειο (αν εξαιρέσουμε την Ολλανδία, η οποία παρουσιάζει επίσης υψηλό ποσοστό άρδευσης, λόγω όμως της ύπαρξης πολλών θερμοκηπίων). Έτσι, στις περιοχές της Μεσογείου στις οποίες υπάρχουν δυνατότητες άρδευσης οι καλλιέργειες είναι εντατικές (δηλαδή χρησιμοποιούνται πολλά μηχανήματα, λιπάσματα και φυτοφάρμακα, οι καλλιέργειες αρδεύονται με αρδευτικά συστήματα κ.ά.) και τα φυτά που καλλιεργούνται είναι λαχανικά, εσπεριδοειδή και φρούτα. Στις περιοχές όμως της Μεσογείου στις οποίες δεν υπάρχουν δυνατότητες άρδευσης καλλιεργούνται φυτά ανθεκτικά στη ζέστη και την ξηρασία, όπως το αμπέλι ή η ελιά.
- **Ζώνη μεικτών αγροτικών δραστηριοτήτων.** Εκτείνεται από τα παράλια του Ατλαντικού μέχρι τη ρωσική πεδιάδα. Σ' αυτές τις περιοχές εφαρμόζεται σε μεγάλο βαθμό η εντατική γεωργία και η παραγωγή κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα, ενώ με εντατικό τρόπο ασκείται και η κτηνοτροφία. Σε αρκετές περιοχές επικρατούν οι μονοκαλλιέργειες (δηλαδή η καλλιέργεια ενός μόνο φυτού, π.χ. της πατάτας). Τα ζαχαρότευτλα, οι πατάτες, τα δημητριακά κυριαρχούν σ' αυτή την καλλιεργητική ζώνη.
- **Ζώνη εξειδικευμένων καλλιέργειών.** Ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες (κλίμα, ανάγλυφο, ύπαρξη νερού, παρουσία μεγάλων πόλεων κτλ.), υπάρχουν διάσπαρτες περιοχές στην Ευρώπη με εξειδίκευση στην καλλιέργεια φυτών όπως, για παράδειγμα, το ρύζι, ο ηλιάνθος, τα τριαντάφυλλα κ.ά. Ενδεικτικά, εξειδικευμένες καλλιεργητικές ζώνες βρίσκονται στη βόρεια Ιταλία (ρύζι), στην Ολλανδία (τουλίπες), στη Βουλγαρία (τριαντάφυλλα), στη Ρουμανία (ηλιάνθος) κ.α.
- **Ζώνη μη καλλιεργήσιμων εδαφών.** Περιλαμβάνει εδάφη της βόρειας Σκανδιναβίας και της Ρωσίας και τα πολύ ορεινά σημεία της κεντρικής Ευρώπης, όπου το αντίξοο κλίμα ή το τραχύ ανάγλυφο δυσχεραίνουν τη συστηματική καλλιέργεια της γης. Ωστόσο, υπάρχουν σημαντικές πηγές φυσικού πλούτου σ' αυτές τις περιοχές (π.χ. εκτεταμένα δάση στη Σκανδιναβία) και έχουν αναπτυχθεί εκεί άλλες δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα (π.χ. υλοτομία, κτηνοτροφία) που αποφέρουν σημαντικά έσοδα στους κατοίκους τους.

Για τη γεωργία (αλλά και για τους άλλους κλάδους του πρωτογενούς τομέα, όπως π.χ. την κτηνοτροφία) η Ε.Ε. ακολουθεί Κοινή Αγροτική Πολιτική (Κ.Α.Π.). Ήδη από το 1957 η τότε Ευρωπαϊκή Κοινότητα είχε θέσει πέντε στόχους για την Κ.Α.Π.: αύξηση της παραγωγικότητας, εξασφάλιση ικανοποιητικού επιπέδου ζωής στους γεωργούς, σταθεροποίηση των αγορών, διασφάλιση τακτικού εφοδιασμού και λογικές τιμές για τους καταναλωτές.

Η Κ.Α.Π., στα 50 χρόνια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πέτυχε τους στόχους της, παρουσίασε όμως και αρκετά μειονεκτήματα στην εφαρμογή της. Ενδεικτικά, είχε αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, αφού βοήθησε στην ανάπτυξη της εντατικής γεωργίας, ενίσχυσε τις ανισότητες ανάμεσα στους Ευρωπαίους αγρότες (δεδομένου ότι ευνόησε τα γεωργικά προϊόντα του κοινοτικού βορρά, όπως π.χ. τα σιτηρά ή το βούτυρο, σε σχέση με τα προϊόντα του νότου), οδήγησε την ευρωπαϊκή γεωργία στην παραγωγή όλο και περισσότερων ποσοτήτων χωρίς να νοιάζεται για το τι ζητά η αγορά (με συνέπεια πολλές φορές την απόσυρση και την καταστροφή γεωργικών προϊόντων, όπως είναι π.χ. οι ντομάτες, τα ροδάκινα, το βούτυρο) κ.ά. Σήμερα η Κ.Α.Π. της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει διαφοροποιηθεί και στοχεύει πλέον στην ασφάλεια των τροφίμων, στη διατήρηση του περιβάλλοντος, στην ανάπτυξη των βιολογικών καλλιέργειών, στην ανάδειξη τοπικών γεωργικών προϊόντων κ.ά.

Η δασοκομία

Δασοκομία ονομάζουμε το σύνολο των δραστηριοτήτων που συνδέονται με τη φροντίδα του δάσους και την εκμετάλλευσή του προς όφελος του ανθρώπου. Αποτελεί παραγωγικό κλάδο του πρωτογενούς τομέα. Η υλοτομία, η συλλογή ρητίνης, η συγκομιδή φελλού αποτελούν μερικές μόνο δραστηριότητες που εντάσσονται στη δασοκομία. Η υλοτομία στην Ευρώπη είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένη στη Σουηδία (πρώτη χώρα σε παραγωγή ακατέργαστης ξυλείας στην ήπειρο), στη Φινλανδία (πρώτη χώρα σε παραγωγή χαρτομάζας στον κόσμο) και στη Ρωσία, ενώ η Πορτογαλία είναι η πρώτη χώρα στον κόσμο σε παραγωγή φελλού που παράγεται από τη φελλοβελανιδιά.

Η έκταση των δασών επηρεάζει τις δασοκομικές δραστηριότητες. Στην κεντρική και στη βόρεια Ευρώπη η έκταση των δασών έχει σταθεροποιηθεί, ενώ στη νότια Ευρώπη τα δάση κινδυνεύουν για διάφορους λόγους. Τα δάση της βόρειας Ευρώπης απειλούνται κυρίως από την όξινη βροχή και τις αποψιλωτικές υλοτομίες για παραγωγή ξυλείας, ενώ στη νότια Ευρώπη απειλούνται, μεταξύ άλλων, από τις πυρκαγιές, την επέκταση των οικισμών, την κατασκευή μεγάλων τεχνικών έργων (αυτοκινητοδρόμων, φραγμάτων) και τη μείωση των βροχοπτώσεων.

Ταξιδεύω στις χώρες της Ευρώπης

Γαλλία

Η Γαλλία βρίσκεται στη δυτική Ευρώπη και βρέχεται από τον Ατλαντικό Ωκεανό, τη Μεσόγειο Θάλασσα, τη Βόρεια Θάλασσα και τη Θάλασσα της Μάγχης. Έχει τετραπλάσια έκταση από αυτήν της χώρας μας, ενώ ο πληθυσμός της είναι έξι φορές μεγαλύτερος, με αποτέλεσμα να είναι αρκετά πιο πυκνοκατοικημένη από την Ελλάδα. Το βιοτικό επίπεδο των Γάλλων είναι υψηλό. Η Γαλλία είναι ένα από τα ιδρυτικά μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποτελεί τον γεωργικό γίγαντα της Ένωσης. Αν και το ποσοστό των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα είναι μόνο 2%, αποτελεί την πρώτη χώρα στον κόσμο σε παραγωγή ζαχαρότευτλων και κρασιού, την τρίτη σε παραγωγή λιναριού, την τέταρτη σε παραγωγή σιταριού, την πέμπτη σε παραγωγή καλαμποκιού, κριθαριού και αχλαδιών κ.ά. Πέρα όμως από τη μεγάλη γεωργική παραγωγή, η Γαλλία έχει πολύ αναπτυγμένη βιομηχανία (αυτοκινητοβιομηχανία, βιομηχανία αεροπλάνων, οικιακών συσκευών κ.ά.) και σημαντικά αναπτυγμένο τουρισμό (η πρωτεύουσά της, το Παρίσι, είναι ίσως ο πιο γνωστός τουριστικός προορισμός στον κόσμο). Η Γαλλία έχει σπουδαία πολιτιστική παρουσία στον πλανήτη και τα γαλλικά είναι μία από τις διεθνείς γλώσσες της εποχής μας. Ο Μποντλέρ, ο Ελυάρ, ο Ντεμπυσύ, ο Ραβέλ, ο Ουγκό, ο Μπερνάρ, ο Σεζάν, ο Ντεγκά, ο Μανέ, ο Μονέ είναι λίγοι μόνο από τους διάσημους Γάλλους των τεχνών και του πολιτισμού.

Επεκτείνω τις γνώσεις μου

Η πρώιμη γεωργία στην Ευρώπη

Η γεωργία έφτασε για πρώτη φορά σε ευρωπαϊκή περιοχή και συγκεκριμένα στα Βαλκάνια την 7η χιλιετία π.Χ., πιθανόν από την Ανατολία. Οι περιβαλλοντικές συνθήκες στα νοτιοανατολικά της Ευρώπης ήταν παρόμοιες με αυτές της Μέσης Ανατολής και επομένως μπορούσαν να ευδοκιμήσουν φυτά από την κοντινή δυτική Ασία. Ωστόσο, στην εύκρατη Ευρώπη η αγροτική οικονομία έπρεπε να προσαρμοστεί στις ψυχρότερες κλιματικές συνθήκες. Οι γεωργοί των Βαλκανίων καλλιεργούσαν σιτάρι, κριθάρι, φακές, μπιζέλια, όπως και οι γεωργοί στην Εγγύς Ανατολή, χρησιμοποίησαν όμως και νέες ποικιλίες δημητριακών πιο ανθεκτικές στο ψύχος και την υγρασία. Έως τα τέλη της 5ης χιλιετίας π.Χ. η γεωργία είχε εδραιωθεί στην Ευρώπη.

Η συμβατική γεωργία και η επίδρασή της στο περιβάλλον – Η βιολογική γεωργία

Πρέπει να τονιστεί ότι τόσο η εντατική (και ειδικά η μονοκαλλιέργεια) όσο και η εκτατική γεωργία αποτελούν μορφές της συμβατικής γεωργίας που μπορεί να προσφέρουν αξιόλογη παραγωγή, από την άλλη όμως πλευρά ενοχοποιούνται για σοβαρή ρύπανση του περιβάλλοντος (φυτοφάρμακα, λιπάσματα), σπατάλη ενέργειας και νερού και πρόκληση σοβαρότατων ασθενειών στους αγρότες. Αντίθετα, η βιολογική γεωργία είναι πιο φιλική προς το περιβάλλον και στις μέρες μας κατακτά όλο και περισσότερο τους Ευρωπαίους καλλιεργητές και καταναλωτές. Ωστόσο, η παραγωγή της δεν μπορεί ακόμα να καλύψει το σύνολο των διατροφικών αναγκών των καταναλωτών σε αγροτικά προϊόντα, ενώ ταυτόχρονα τα προϊόντα της είναι πιο ακριβά από εκείνα της συμβατικής γεωργίας.

Αξιολογώ τι έμαθα

1. Σχημάτισε προτάσεις με τις λέξεις: βιολογική γεωργία, εκμηχάνιση της γεωργίας, γεωργική παραγωγή, λιπάσματα, Κ.Α.Π.
2. Ανάφερε δύο παράγοντες που επηρεάζουν την ευρωπαϊκή γεωργική παραγωγή και δύο ευρωπαϊκές καλλιεργητικές ζώνες.

Σ' αυτό το μάθημα θα μάθω

- Τους παράγοντες που επηρεάζουν την κτηνοτροφία, την αλιεία και τις υδατοκαλλιέργειες στην Ευρώπη.
- Τη γεωγραφική κατανομή στην ήπειρό μας αυτών των παραγωγικών κλάδων του πρωτογενούς τομέα.
- Τα χαρακτηριστικά της ευρωπαϊκής κτηνοτροφίας και αλιείας.

Λέξεις-κλειδιά

εντατική κτηνοτροφία • εκτατική κτηνοτροφία • βιολογική κτηνοτροφία • κτηνοτροφικά προϊόντα • αλιεύματα • υδατοκαλλιέργειες.

Συνεργάζομαι στην τάξη

Εργαστείτε ανά ομάδες.

1. Παρατηρήστε τον χάρτη 38.1. και τις εικόνες 39.3, 39.4 και 39.5.
 - a. Σημειώστε πέντε είδη ζώων που εκτρέφονται στην Ευρώπη.

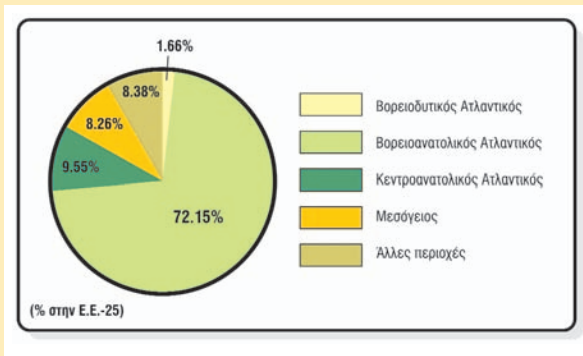
.....
 - β. Παίρνοντας υπόψη σας την ογκώδη σωματική διάπλαση των αγελάδων και την ποσότητα τροφής που αυτές χρειάζονται, καθώς και το ανάγλυφο της Ευρώπης, σε ποιες περιοχές (ορεινές ή πεδινές) θα ήταν πιο εύκολη και οικονομικά συμφέρουσα η εκτροφή τους;

.....
 - γ. Ποια είδη ζώων εκτρέφονται κυρίως στη νότια Ευρώπη και ποια στη δυτική;

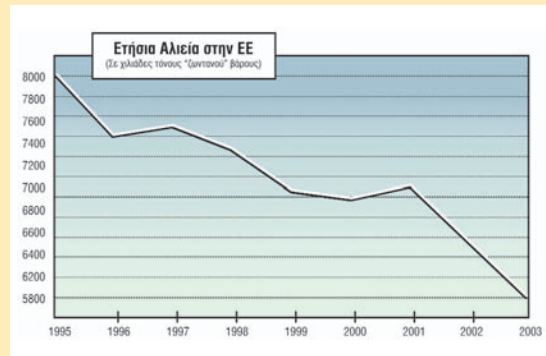
.....
2. a. Παρατηρήστε την εικόνα 39.1. Σε ποιους ωκεανούς και σε ποιες θάλασσες της Ευρώπης είναι πιο αναπτυγμένη η αλιεία; Στον Ατλαντικό Ωκεανό ή στη Μεσόγειο; Αιτιολογήστε την άποψή σας.

.....
- β. Παρατηρήστε την εικόνα 39.2.
 - Πού θα μπορούσε κανείς να αποδώσει τη μείωση των αλιευμάτων;
 - Μπορείτε να προτείνετε μέτρα για να αντιστραφεί αυτό το φαινόμενο;

.....

39.1 Παραγωγή ψαριών στην Ε.Ε. το 2003 ανάλογα με την περιοχή αλιείας

39.2 Ετήσια παραγωγή αλιευμάτων σε όλες τις περιοχές της Ε.Ε.

3. Κάθε ομάδα να παρουσιάσει συνοπτικά στην τάξη τα αποτελέσματα της εργασίας της.

Μελετώ στο σπίτι

Κτηνοτροφία

Στην κτηνοτροφία, κλάδο του πρωτογενούς τομέα της παραγωγής, οι μέθοδοι εκτροφής των ζώων είναι δύο:

- Η βόσκηψη στα λιβάδια, όταν τα ζώα είναι λίγα για μια δεδομένη επιφάνεια γης (παραδοσιακή, εκτατική κτηνοτροφία). Οι δυνατότητες μιας περιοχής να καλύψει τις ανάγκες των ζώων σε τροφή και νερό, η μορφολογία της και το κλίμα καθορίζουν στην εκτατική κτηνοτροφία το είδος των ζώων που εκτρέφονται. Μ' αυτή τη μέθοδο εκτρέφονται βοοειδή, πρόβατα, αίγες, χοίροι, τάρανδοι κ.ά. σε πεδινά ή ορεινά βοσκοτόπια.
- Ο εγκλεισμός των ζώων σε κτίρια, όταν οι εκτάσεις γης που υπάρχουν για βοσκή είναι περιορισμένες (εντατική ή σταβλισμένη κτηνοτροφία). Μ' αυτή τη μέθοδο εκτρέφονται χοίροι, πουλερικά, βοοειδή για παραγωγή γάλακτος κ.ά. Πρόκειται για εκτροφή με την οποία παράγεται μεγαλύτερη ποσότητα κρέατος και άλλων προϊόντων, σε μικρότερο μάλιστα χρονικό διάστημα σε σύγκριση με την εκτατική.

Όπως στην ευρωπαϊκή γεωργία, έτσι και στην κτηνοτροφία χρησιμοποιούνται σύγχρονες μέθοδοι εκτροφής ζώων και γι' αυτό η παραγωγή χαρακτηρίζεται από υψηλές αποδόσεις.

	Κρέας βοοειδών	Κρέας χοίρων	Κρέας προβάτων	Κρέας αιγών	Κρέας πουλερικών	Γάλα αγελαδινό
1η	Γαλλία	Γερμανία	Ηνωμένο Βασίλειο	Ελλάδα	Ηνωμένο Βασίλειο	Γερμανία
2η	Γερμανία	Ισπανία	Ισπανία	Ισπανία	Ισπανία	Γαλλία
3η	Ιταλία	Γαλλία	Γαλλία	Γαλλία	Πολωνία	Ηνωμένο Βασίλειο

Οι τρεις πρώτες χώρες της Ε.Ε. σε παραγωγή διάφορων κτηνοτροφικών προϊόντων το 2006

39.3 Χοιροτροφική μονάδα

39.4 Κοπάδι κατσικιών στη Μεσόγειο

39.5 Αλιεία στη Βαλτική Θάλασσα

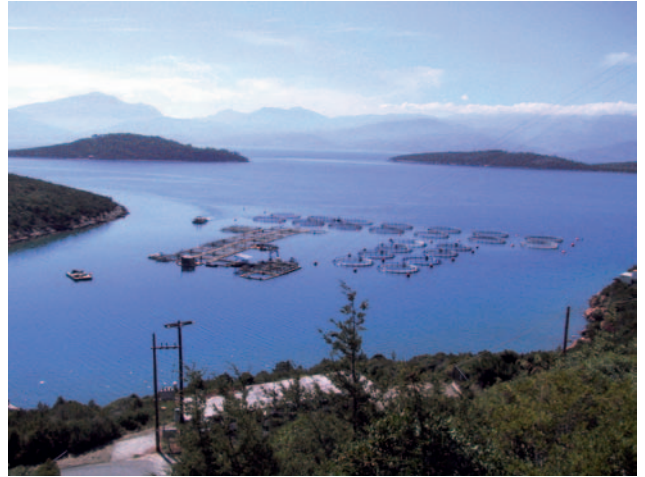
Ειδικότερα, μπορούν να επισημανθούν τα εξής:

- Στη μεσογειακή ζώνη, εκεί όπου κυριαρχεί το ορεινό ανάγλυφο και το ξηρό, ζεστό κλίμα, εκτρέφονται με εκτατική κτηνοτροφία μικρόσωμα ζώα, ενώ στις λιγότερες πεδινές περιοχές της ζώνης αυτής, όπου υπάρχουν μεγάλης έκτασης βοσκότοποι και νερό, εκτρέφονται μεγαλόσωμα ζώα. Ενδεικτικά, η Ισπανία είναι η δεύτερη χώρα στην Ε.Ε. σε παραγωγή χοιρινού και αρνίσου κρέατος, μικρόσωμων δηλαδή ζώων, και η Ελλάδα είναι η πρώτη χώρα σε παραγωγή κατσικίσιου κρέατος. Από την άλλη πλευρά, η Ιταλία λόγω των πεδινών περιοχών του ιταλικού βορρά είναι η τρίτη χώρα στην Ε.Ε. στην παραγωγή βοδινού κρέατος.
- Στη νοτιοκεντρική ορεινή Ευρώπη (Ελβετία, Αυστρία κτλ.) επικρατεί η εκτατική εκτροφή των ζώων, η οποία καθιστά αναγκαία την εποχική μεταφορά τους το καλοκαίρι στα ορεινά βοσκοτόπια και τον χειμώνα στις πεδινές κοιλάδες σε στάβλους ή στάνες.
- Στη βορειοευρωπαϊκή και στη ρωσική πεδιάδα, στη ζώνη των μεικτών αγροτικών δραστηριοτήτων, η κτηνοτροφία ασκείται τόσο εκτατικά όσο και εντατικά. Χώρες με σημαντική κτηνοτροφική παραγωγή είναι η Γαλλία και η Γερμανία, ενώ η μικρής έκτασης Δανία, η οποία εφάρμοσε πρώτη μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών (ήδη από τη δεκαετία του 1960) την εντατική εκτροφή χοίρων, είναι πρώτη σε εξαγωγές χοιρινού κρέατος.
- Στα βρετανικά νησιά με το τραχύ κλίμα και τα μεγάλα ορεινά βοσκοτόπια επικρατεί η εκτατική εκτροφή προβάτων με πυκνό τρίχωμα. Είναι χαρακτηριστικό ότι το Ηνωμένο Βασίλειο είναι η πρώτη χώρα στην Ε.Ε. σε παραγωγή αρνίσου κρέατος.
- Στο βόρειο τμήμα της Σκανδιναβίας εκτρέφονται με νομαδική κτηνοτροφία τάρανδοι, αφού το ψυχρό κλίμα είναι κατάλληλο για τα ζώα αυτά του ευρωπαϊκού βορρά.
- Εκτός από τα ζώα που αναφέρθηκαν, στην Ευρώπη εκτρέφονται σε μικρούς πληθυσμούς και σε διάφορες περιοχές στρουθοκάμηλοι, πάπιες, κουνέλια, γαλοπούλες, άλογα κ.ά., ενώ ασκείται και η μελισσοκομία.

Αλιεία και υδατοκαλλιέργειες

Η αλιεία και οι υδατοκαλλιέργειες αποτελούν επίσης κλάδους του πρωτογενούς τομέα της παραγωγής. Ο βορειοανατολικός Ατλαντικός Ωκεανός και ο νοτιοδυτικός Ειρηνικός Ωκεανός αποτελούν τις δύο περιοχές του πλανήτη με τη μεγαλύτερη παραγωγή αλιευμάτων. Είναι επομένως φυσικό, δεδομένου ότι πολύ λίγες ευρωπαϊκές χώρες δε βρέχονται από θάλασσα, να είναι η αλιεία ιδιαίτερα αναπτυγμένη στην Ευρώπη, κυρίως

στον Ατλαντικό. Η Μεσόγειος είναι μια μικρή κλειστή θάλασσα με μικρούς πληθυσμούς ψαριών. Έτσι, οι μεσογειακές χώρες, πέρα από την αλιεία, έχουν προσανατολιστεί στις υδατοκαλλιέργειες, και η παραγωγή ψαριών και οστρακοειδών στην περιοχή αυξάνεται συνεχώς τα τελευταία χρόνια. Η αλιεία, εκτός από τις θάλασσες, πραγματοποιείται και στις λίμνες και στα ποτάμια της Ευρώπης. Η Ισλανδία, η Νορβηγία, η Ισπανία και η Δανία είναι χώρες με σημαντική αλιευτική παραγωγή. Ψάρια που αλιεύονται είναι η σαρδέλα, η ρέγκα, ο μπακαλιάρος, ο τόνος κ.ά., ενώ ψάρια που εκτρέφονται είναι, μεταξύ άλλων, η τσιπούρα και το λαβράκι στη Μεσόγειο και ο σολομός στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Νορβηγία. Η δημιουργία μεγάλων αλιευτικών στόλων από τις χώρες που βρίσκονται γύρω από τον βόρειο Ατλαντικό, η χρήση όλο και πιο εξελιγμένων αλιευτικών εργαλείων και η εντατική αλιεία (υπεραλίευση) οδήγησαν σε σημαντική πτώση της παραγωγής ψαριών, γεγονός που έχει αναγκάσει τις κυβερνήσεις των χωρών αυτών να πάρουν μέτρα προστασίας της παραγωγικότητας του οικοσυστήματος του βόρειου Ατλαντικού.

39.6 Υδατοκαλλιέργειες στον Κορινθιακό Κόλπο

Ταξιδεύω στις χώρες της Ευρώπης

Ισλανδία

Η Ισλανδία είναι νησιωτική χώρα πάνω στην υποθαλάσσια ράχη του Ατλαντικού, εκεί όπου η λιθσφαιρική πλάκα της Βόρειας Αμερικής απομακρύνεται από εκείνη της Ευρασίας και ανεβαίνει η λάβα στην επιφάνεια. Είναι η πιο νέα χώρα της Ευρώπης από γεωλογική άποψη, αφού η δημιουργία της χρονολογείται τα τελευταία 30 εκατομμύρια χρόνια πριν από σήμερα. Αποικίστηκε γύρω στο 800 μ.Χ. από τους Βίκινγκς και διατηρεί σε μεγάλο βαθμό τη γλώσσα τους. Είχε εθνικό κοινοβούλιο ήδη από το 1000 μ.Χ. Χώρα με ελάχιστες καλλιεργήσιμες εκτάσεις, η Ισλανδία βρίσκεται λίγο κάτω από τον Αρκτικό Κύκλο, ενώ στο νότιο τμήμα της επηρεάζεται από το θερμό Ρεύμα του Κόλπου, που κάνει το κλίμα της σχετικά ήπιο. Έχει περισσότερα από 30 ενεργά ηφαίστεια, θερμοπίδακες (γκέιζερ), γεωθερμικά πεδία, παγετώνες (ο Βατναγιόκουντλ είναι ο μεγαλύτερος της Ευρώπης), μια παγωμένη έρημο και άλλα αξιοθέατα μοναδικά στον κόσμο. Η Ισλανδία, έχοντας έκταση παραπλήσια με αυτήν της χώρας μας αλλά μόνο 300.000 κατοίκους, είναι η πιο αραιοκατοικημένη χώρα της Ευρώπης, με υψηλό ωστόσο βιοτικό επίπεδο. Αξιοποιεί τη γεωθερμία για παροχή ζεστού νερού σε όλους σχεδόν τους κατοίκους της, για την παραγωγή προϊόντων σε θερμοκήπια, για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας κ.ά. Ο πιο σημαντικός τομέας της οικονομίας της είναι η αλιεία. Πρωτεύουσα είναι το Ρέικιαβικ, που συγκεντρώνει σχεδόν το 90% του συνολικού πληθυσμού.

Επεκτείνω τις γνώσεις μου

Επιπτώσεις της κτηνοτροφίας στο περιβάλλον και τους ανθρώπους – Βιολογική κτηνοτροφία

Τόσο η παραδοσιακή κτηνοτροφία (βόσκηψη των κοπαδιών σε ανοιχτούς βοσκότοπους) όσο και η πιο σύγχρονη (εγκλεισμός και εκτροφή των ζώων σε ειδικές μονάδες) προκαλούν διάφορα περιβαλλοντικά προβλήματα.

Στην παραδοσιακή κτηνοτροφία το σημαντικότερο περιβαλλοντικό πρόβλημα είναι η υπερβόσκηση των εδαφών όπου κινούνται τα κοπάδια. Το γεγονός αυτό οδηγεί σε αύξηση της διάβρωσης του εδάφους, με συνέπεια τη μετατροπή του στο πέρασμα του χρόνου σε άγονη περιοχή, δηλαδή στην ερημοποίησή του. Το φαινόμενο αυτό είναι έντονο σε περιοχές της νότιας Ευρώπης.

Στη σύγχρονη (σταβλισμένη) κτηνοτροφία τα προβλήματα που μπορεί να προκύψουν από τη λειτουργία των κτηνοτροφικών μονάδων είναι η αισθητική υποβάθμιση του περιβάλλοντος χώρου, η ρύπανση του νερού από τα ζωικά απόβλητα, η δυσσομία στον αέρα κ.ά.

Επίσης, η ένταση του ανταγωνισμού, που δημιουργεί την ανάγκη να μειώνεται το κόστος παραγωγής, οδηγεί δυστυχώς μερικές φορές ορισμένους ασυνείδητους κτηνοτρόφους να χρησιμοποιούν ως ζωοτροφές ακατάλληλα υλικά. Εξαιτίας τέτοιας διατροφής ξέσπασε παλαιότερα στην Ευρώπη το σκάνδαλο των «τρελών αγελάδων».

Η αξιοποίηση των ζωικών αποβλήτων σαν λίπασμα, ο βιολογικός καθαρισμός των υγρών λυμάτων από τις κτηνοτροφικές μονάδες, η εγκατάσταση και η λειτουργία συστημάτων εξασρισμού και αποχέτευσης είναι μερικά από τα μέτρα που βοηθούν στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την κτηνοτροφία. Η βιολογική κτηνοτροφία θεωρείται στις μέρες μας πιο φιλική για το περιβάλλον και τους καταναλωτές σε σχέση με τις άλλες μεθόδους εκτροφής ζώων.

Αξιολογώ τι έμαθα

1. Γιατί στη νότια Ευρώπη και στο Ηνωμένο Βασίλειο εκτρέφονται κυρίως μικρόσωμα ζώα, ενώ στο βόρειο και στο δυτικό τμήμα του ηπειρωτικού κορμού της Ευρώπης εκτρέφονται μεγαλόσωμα;
2. Σχημάτισε προτάσεις με τις λέξεις: εντατική κτηνοτροφία, υδατοκαλλιέργειες, βόρειος Ατλαντικός Ωκεανός, νότια Ευρώπη, τάρανδοι.

Σ' αυτό το μάθημα θα μάθω

- Τους παράγοντες που επηρεάζουν τον πρωτογενή τομέα της παραγωγής στην Ελλάδα.
- Τη γεωγραφική κατανομή του πρωτογενούς τομέα στη χώρα μας.
- Τα χαρακτηριστικά του πρωτογενούς τομέα στην Ελλάδα.

Λέξεις-κλειδιά

- αγροτική εκμετάλλευση • καλλιέργειες • θερμοκήπιο • μηχανοποίηση γεωργίας • λιπάσματα • φυτοφάρμακα • βιολογική γεωργία • Κ.Α.Π. • βιολογική κτηνοτροφία • υδατοκαλλιέργειες • αλιεία • μελισσοκομία • δασοκομία.

Συνεργάζομαι στην τάξη

40.1 Χάρτης πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα παραγωγής στην Ελλάδα